

Cirák

Cirák község Magyarország észak-nyugati részén, Kapuvártól 16 km-re helyezkedik el. A Rábaköz nyugati peremén, Vas megye határa mellett elhelyezkedő település a Kapuvár – Celldömölk útvonalon közúton közelíthető meg, vagy a 86-os főútvonalon Beled nagyközségnél letérve, illetve a tőle néhány száz méterre lévő Dénesfa és Gyórá községek irányából is. A falu első ismert pecsétje 1775-ből való, ovális, poncolt vonallal határolt, amelyen két mezei virág között jobbra néző lebegő ekevas látható. Felette felirat helyett egy nagy C betű állt. A monda szerint II. Béla király idejében tűnt fel vitézségével a Vezekeny nemzetség egyik tagja Vezekényi Zyriacus a cirákiak őse. A családban élő hagyomány alapján Zyriacus vitézsége jutalmául királyi adományként kapta birtokát a Szemere és Gyórá között elhúzódó Székás nevű királyi erdő területéből, melyet róla neveztek el mint első tulajdonosról. A település először írásos alakban 1265-ben fordul elő „Terra Zyrak” alakban. A község a „Czirákyak” tulajdonában volt. A család tagjai kezdettől fogva vezető szerepet töltöttek be a falu életében. Soha-sem voltak kizárólagos urai a határnak, hanem mások is szereztek itt kisebb nagyobb területet, Cziráky György halála után (1544) özvegye két újabb házassága révén Eszéky Pál (1546-1551), majd Káldy Albert (1552-1557) lett a birtokosa. Emiatt a Cziráky örökösök sokat pereskedtek, s elzálogosították birtokaikat. A török elől menekülve 1545-ben három nemes és három jobbágycsalád telepedett meg. Az 1500-as évek vége felé protestáns lelkészség és hat nemesi kúria van a községben. A XVI. és XVII. században családi kapcsolatok révén vagy zálogjogon birtokokat szerez többek között: Niczky Boldizsár, Már János, Zámbo György. 1704-ben Cziráky László 70 évre elzálogosítja a falut Zellinger Mátyásnak. 1776-ban váltja vissza a tönkrement és feldarabolódott falu határának nagy részét. Az 1785. évi népszámlálás idején a községnek a Czirákyak és néhány kisnemes a tulajdonosa. Lakosainak száma 577 fő volt.

Az 1848-1849-es szabadságharcban 7 ciráki harcolt. 1854-ben megtörtént a földosztás. A jobbágytelkek a volt jobbágyok tulajdonába kerültek. A földkiosztást illetve kataszteri térképet Mészöly Ignác földmérnök készítette. A jobbágytelkeket a gyengébb talajokból mérette ki az uraság, a jobb földeket megtartotta magának. (Például a Répce jobb oldalán a Szigeti földeket) A lakosság ebben az időszakban földművelésből és állattenyésztésből élt. Megélhetésüket csak szűkösen tudták biztosítani, ezért a családok egyes tagjai, a könnyebb megélhetés miatt más-más úton próbáltak segíteni. A leányok a városokba mentek háztartási alkalmazottnak (cselédnek), férfiak közül néhányan Amerikába mentek szerencsét próbálni. Hazatértük után a falu módosabb polgárai lettek. Házat építettek, állatokat és gazdasági felszereléseket vásároltak. Mások úgy próbáltak megélhetéshez jutni, hogy vásárokbá jártak és kereskedéssel foglalkoztak. Az adás-vétellel járó huncutságok „veszett” híret keltették a falunak. A szomszédos megyékben is ismerték a „ciráki kupecokat”. A község 1933-ban artézi kutat fúratott. Az I. világháborúban 24 fő, a II. világháborúban 27 ciráki veszítette életét.

Az 1948-ban államosított iskola elődje, a két tantermes, két nevelőt foglalkoztató egyházi iskola volt. Az államosítás után a következő évben kezdődött meg a szakrendszerű oktatás három tanítóval. A szomszédos Gyórá és Dénesfa községek kis tanulólétszáma miatt, akik

Cirákra jártak. 1952-ben az iskolát négy tantermesre bővítették. A község villamosítása 1950-re befejeződött. Kilenc taggal 1951-ben megalakult a „Jobblét” termelőszövetkezeti csoport. Egyénileg művelték a földjeiket, a termelt javakat közösen értékesítették. A kezdetlegessége, és az a tény, hogy tagjai nem érezték a magukévá 1956-ban megszűnését eredményezte. A község vezetői és lakossága úgy határozott, hogy művelődési otthont kell építeni. Erre 1959-ben került sor. Mivel a községből tömegközlekedéssel, csak autóbusszal lehet kijutni, 1963-ban fedett autóbusz megállót építettek társadalmi munkában. Majd a községi járdák betonozása következett.

Elődeiktől nem sok mindent örökölték, ezért orvosi rendelőt és posta épületét is meg kellett építeni. Az ÁFÉSZ 1967-ben presszót létesített a községben, átalakította a vegyesboltot majd a vendéglőt. A település lakosságának száma ma fogyó tendenciát mutat. A jelenlegi létszámhoz képest 15 évvel ezelőtt még 714 főt számlált. A valaha Gyórával és Dénesfával egy körjegyzőséget alkotó falu 1990-ig Beled nagyközségi közös tanács egyik társközsége volt. Az egykori körzeti iskola is Beled tagiskolája lett. A körzetesítések az itt élő emberekben kellemetlen emlékként hatnak még ma is. Az önálló önkormányzat az infrastrukturális lemaradások lefaragását célozta meg. Kiepült a közös közigazgatás idején elkezdett ivóvíz hálózat. Megépült a vezetékes gázhálózat. Kibővült a telefonhálózat, s a lakások 3/4-e a távhívó hálózatba bekapcsolást nyert.

Látnivalók

A "Szent Mihály plébánia templom" jellege szerint egyhajós, el nem választott szentélyű középtornyos egyszerű barokk épület észak-déli tájolással. Első említése 1366-ban történik. A török háborúk és a labanc portyázások nagyon megviselték a templomot, mert az 1713-as canonica visitatio jegyzőkönyv szerint romos, dűledező állapotban volt. A mai templom 1801 és 1810 között a francia háborúk okozta nehézségek miatt meg-megakadva épült. Tervét Anreith János, György s Ziegler János szombathelyi építőmesterek készítették. 1870-ben készült a mai toronysisak.

A "Király kápolna" turisztikai jelentőségű. A falu határában (3 km) a Cirák és Dénesfa között létesült IV. Károly, az utolsó magyar király 1921. évi visszatérési kísérletének emlékét őrző kápolna. Hazatérése során ugyanis itt ért földet repülőgépe.

Cirák Község Önkormányzata 1990-ben alakult meg. Azóta a településen működik az önkormányzati igazgatást ellátó hivatal.